

Jekabaara

Jamane

Cikela ceman n'a tiusman kunnafoniseben

Faamuya Yiriwaton

boko 68 nan d. 20
1991 SAN KALO SEEGINNAN

JURU KERA KMANDAN LAMINI JABIRA KAN

Dakun w

№ 2
Kunnafoni tan SIDA kan

№ 3
Faso sigi-ka-foba damineña

№ 4
Kumandan Lamini Jabira ka
janfa ma sira soré

№ 5
Baganbalosene

№ 6
Npessoba cikékafo kunnafoni

№ 9
Bamanan wari da focogo
korow ni sisani ta.
Laadiliikan

№ 10
Naneti Hazedornu ka taama
Kula

№ 11
Maananegen ani poyi kene

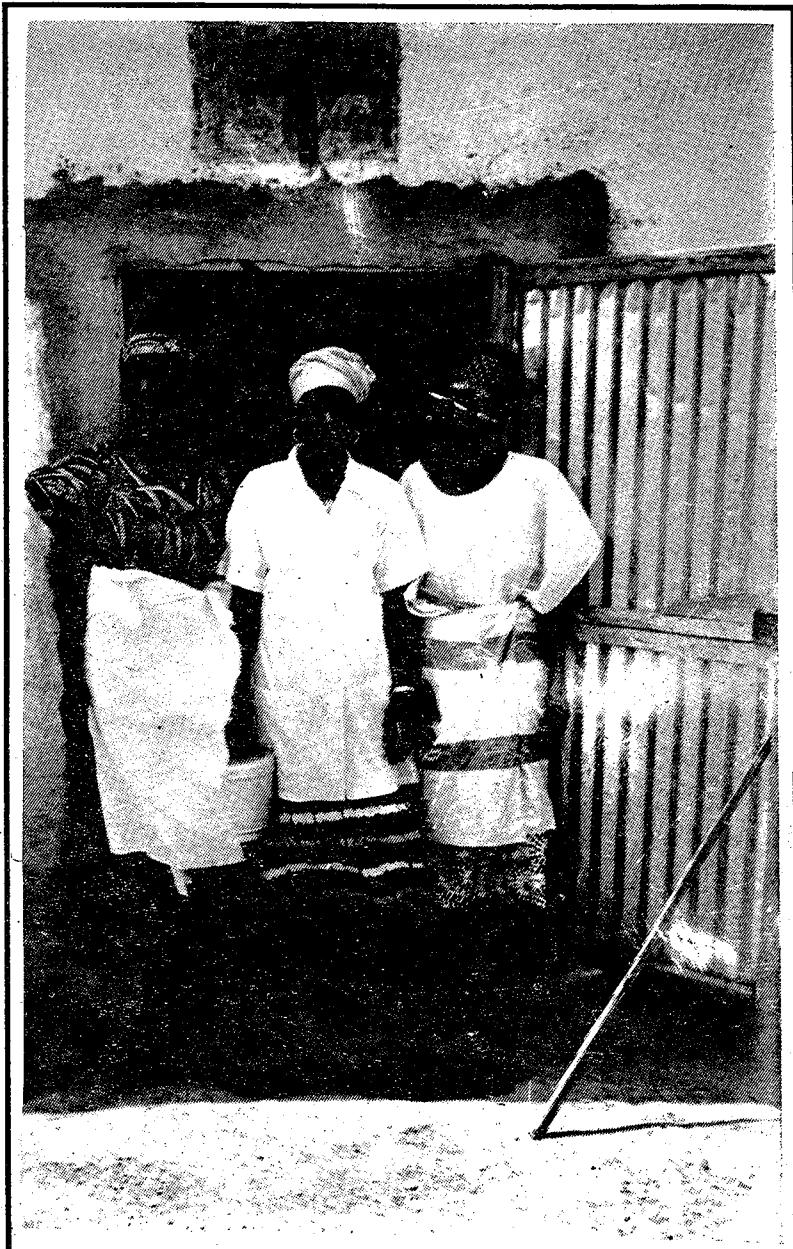
№ 12
Nsirin:
Flagondan

Ka se duguw ma

KUNNAFONI TAN SIDA KAN

8: FEERE TIGELENW SIDA KELELI KANMA

Ayiwa bisimila, ne ye Asanatu Dukure de ye. Ne be hadamadenya sankorota baarada la. N be baara ke denmisenninw ka bolo fe. An sirilen don keneysako setigida la. Nk'an b'an mago don denmisenninw de la Mali fan tan ni naani bee kono. Nka kerenkerennenya la, san duuru nata kono, n bilala Sida taabolo fan fela la. An be se ka baara ke Sidatow da fe, barisa Sida kelen be bana ye min kelen be k'an bee hami sisan. An ka baarada kelen be k'i janto mogo minnu na, sisan, o y'an b'a fo minnu ma ko sungurubaninw. A togo foli man di, nka an ka kan k'a fo ten de ko : sungurubaninw. An kelen be ka baara do sigi sen kan, an ka muso do be yanno, o de bolo bolen be o baara kanma. Ale, tile tan ni duuru o tile tan ni duuru, a be taa sungurubaninw laje. Sungurubaninw be laje, barisa sidako nalen, an y'a kolosi ko fen min ye nin ye, an man kan ka sigi a koro. O koson a be taa. Nka ikomian y'a fo kofura ma soro SIDA la folo. Fura ma soro a la min be se k'a keneya pewu-pewu ka bo hadamaden na. O la, mananin min b'an bolo n'an be se k'o koni di hadamadenw ma u k'u yere tanga n'a ye, an y'o mananin ta, a hake do b'an bolo, tile tan ni duuru o tile tan ni duuru, an be taa sungurubaninw bara. An b'u nininka ni hake min b'u bo dögökun kono walima tile tan ni duuru kono, u b'o hake f'an ye. An b'u togo seben an ka baarada la yan. An b'o hake ta k'o d'u ma. O be ke mun kanma ? An t'o kela walasa ka sungurubaya yere lasabati an ka jamana kono yan. A kun t'o ye. Barisa mogot se k'a fo mogot ye : ka na taa sungurubaw fe yen. An be se koni ka min fo mogot ye, o de y'a ko nemenemeni ye. Ni be taa sungurubaw fe yen, i b'a ko nemenemem. N'a ma ne k'i taara dun, i k'a wajibiya, k'a fo k'i ni sungurubaw te je k'a soro mananin t'i la. Jatemine do kera min y'a yira ko Sida be sunguruba min na, n'o ye SIDA banakise ye, o ka ca ni mogot tow ta ye. O de kanma, an y'a ye k'a fo k'an ka kan k'an ka ko banban mogot minnu ta fan fela la, o ye sungurubaninw de ye. An ye o baara min sigi sen kan, tile tan ni duuru o tile tan ni duuru, an be taa mananin di sungu-

*SIDA te dögötöröw n'u demenbagaw dörön ka
ko ye, bee de ka kan k'a kele nogon fe*

rubaw ma. O la, mogot min n'i nana sungurubaw bara, n'i n'u be je, olu yere y'a don ko keneya ye fen min ye, u be mananin ta k'a d'i ma, k'a fi ye ko : ne koni n'i be je, i be wari di n ma, nka walasa k'an bee latanga bana ma, i be mananin don».

Asanatu Dukure
k'an ben boson were

Mogo ko-don bē, i ko-bēe-don tē

Faso sigi-ka-fōba daminena

I n'a fō an y'a kuntigé jekabaara boko 66 ns 10 na cogo min na, an b'an ka kunnafonisében in kalanbagawladonniya ko sigi-ka-fō dantigelen daminen 1991 san kalo 7n tile 29 (ntenen don) Bamako. Sigi-ka-fō in min jemogoya b'an ka jamana kuntigi Amadu Tumani Ture bolo, n'o de ye «kowlatemén jekulu (CTSP)» jemogo fana ye, kun saba de b'o la. Olu ye : fōlo : ka jamana taabolo sariya baju sigi ; filanan : ka politikitōn semenciya sariya baju sigi ; sabanan : ka jemogo sugandiliw (wote) sariya baju ganatigé. Nin waaleba saba sen fō, da ka kan ka don jamana «bi» kōnkōw cogoyaw la k'u fesefese, ka tineniw kunw dōn ani ka fura jini u la. Waati 1 ni tilan, ka kōn je-ka-fōba in baaraw damineni ns, Musa fanga mogo jangatannenw n'u balimaw ani jemufanga sabatitōn mōgōw ni lakolidenw ka tōnba (AEEM) mōgōw ye jənaniyajirataama kē ka bō Bamako bada numan-fe-kenēba la, ka temen bibili fē, ka t'a kuncé Bamako kini-fe-bolo Donni Soba la (je-ka-fōba keyoro). Onaniya jirataama in min ye mōgōba caman lasensen, kunba de tun b'o la, min ye k'a jira je-ka-fōba in mōgōw la, k'u man kan ka jine Musa fanga mogo jangatannenw tōglakuma foli kou ka baara insenfe ani k'a wajibya jamana jemaa kan u ka mōgō jangatannen ninnu lamonebofērewtige. O wale o ka kan barisa bi, ni Malidenw b'u jinifen soroli sira kan (jemufanga sabatili), o sababu bōrā dōw de ka kunu bōne-n nin-na n'u ka lajaba joginni na. O koson, an danbe yere b'a wajibya an kan an ka na jine u ko.

Je-ka-fōba in ka kan ka kuncé kalo 8n tile 12 (nin kow t'oru dabolo kono !)

Jamana ka jetaa sabatilisiraw boli kumafobagaw ye ...

Je-ka-fō kōni damine kera Malidenw bēe nimisiwasako ye k'a da ko saba kan ; fōlo : jamanaden kulu kelen-kelen bēe mōgō b'a kene kan (dugubakōnōmōgōw ; kungokōnōmōgōw ; forobabaarakelaw ni cikelaw ani monnikelaw...) ; filanan : fangajugutigi y'i ban min ma jama-

nadenwyé, o sera ka wajibya jaman-denw fē o fangajugutigi ko kan ; Sabanan : wale don min b'a jira an na ko fosi te setunkajemufanga sinsinni bali an fē Mali kōn yan belen.

Tumani Yalam Sidibe

... os ni musow bēe do ye

Kumandan Lamini Jabira ka janfa ma sira soro

Kumandan Lamini Jabira n'a jenogon jugu dōw minenna ka don kas o la k'a sababu ke u ka janfa jugu labennen kēbaliya ye ka sira soro. Janfa in tun jesinnen be «CTSP» ni setigiblon ma. Lamini Jabira n'a Jenogon ninnutun b'a fe ka dankari ke «CTSP» mogowla, kajetinan-Koloneli Amadu Tumani Ture faga, ka tila k'u yere danma fanga sigi. Ala ni Amadu Tumani Ture jenogon numanw saba bu la dankari in ma se ka sira soro. Jabira tun b'a fe ka A.T.T (Amadu Tumani Ture) to tagamasen de fe kayi, Gawo ani Tumutu maraw la ka janfa in ke. Nka bo kera janfa in kalam a yanni dugutaga in don ce.

Lamini Jabira n'a jenogon jugu ninnu y'u yere kumakan soso, barisa, Musa Tarawele bidden, u y'u kali ko u be jemufanga sinsin Mali la, wa k'u b'a bonya fana. Olu mogo kelenw de tilala ka janfa siri o jemufanga kelen in mogo sigilenw kanma, walasa ka se ka u bin, nka saraka y'u bila. Ni janfan intunye sira soro, Lamini Jabira tun hakili be a la k'a danma fagan sigi, fanga min te jemufanga ye, wa sariyafanga te fana. Mog o dōw yere y'a fo fana ko Jabira tun be a fe ka dankari ke A.T.T la walasa ka se ka Musa Tarawele laye fanga la tugun. Dōw fana ko k'a tun b'a fe ka Musa Tarawele laboli k'a ka fanga sigi sen kan walasa sorodasiw kana don u ka kan kono. Kunnafonisben dōw fana y'a fo ko Jabira ye janfa in laben, barisa segesegelikew law bora a ka waridun no don kan Tumutu mara la, k'a to o kuntigiya la. Lamini Jabira minenna kari don kalo 7 nan tile 14, 1991 san na, safo waati la. A jenogon tow minenna o duguje. Jalatigiba wooy minenna ka fara Lamini Jabira kan. O mogo wooy file nin ye :

- Kapiteni Mamadu Lamini Balo,

Badugawu desera Lamini Jabira la !

- Jetinan Cekura kulubali
- Jetinan Fajo Sinayogo.
- Ajidansefu kaka kuresi

Ntenendon, sorodasi jalatigiba bee minenna, barisa mankan lankolon dōw tun y'a fo ko Amadu Tumani Ture minenna, ka soro a tun ma mine. O mankan ni mugu cikan cayalen, u ye Musa Tarawele labo a marayoro la Kati, ka taga n'a ye jikoroni Para la. Yen, a be A.T.T. yere de ka bolo kan.

Mogow bolen janfa in sirasorobaliya kalama, bee wulila k'u kunda «CTSP» dagayoro kan. Yen Amadu Tumani Ture ye jama bisimila, k'u hakilisigi. A y'i t'o de sen fe k'i kanto ko ni mog o mog o sen yera nin janfa in na, k'o be mine k'a don kas o la.

Amadu Tumani Ture y'i t'o kuma sen fe fana ka wele bila jemufangaton bee ma. O welekan kono, a y'i kanto ko jemufangatonw k'u janto u yere la

n'u b'a fe ka kisi faso juguwtooro ma ani ka jemufanga sabati Mali fan bee fe. Tara ta don 1991 sankalo 7 nan tile 16, jemufangatonw ye tagama ke ka jesin «CTSP» ma. O naniyajiratagama kera ka bo baarakelaw ka soba la, ka taga «CTSP» dagayoro la. Mogow selen «CTSP» la, Amadu Tumani Ture y'u kunben k'u fo kosebe u ka demenjogonya la ka jesin «CTSP» ni setigiblon ma.

A y'i kali a ka jala la, ko hali sini ni segesegeli bora mog o min waridun no kan, k'o be mine k'a don ka so la.

Saka Dunbiya
JAMANA baarada mog o do.

Fillatilen

Kibaru gafedilanyoro (Jekabaara bedilan yoro minna) ye Jekabaara boko 67 ne fojo ke boko 66 n, kalo 6 n ye. O ye fili ye. Boko 67 de don, kalo 7 n. Fili te ne tow la. Haketo be jini aw fe o fili la.

Jekabaara sebennekulu

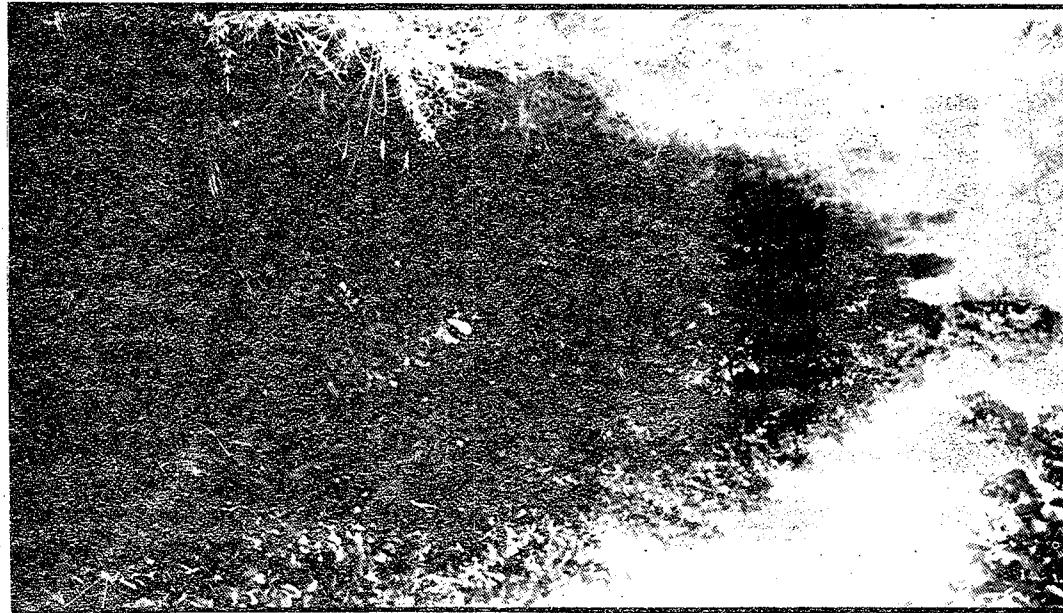
Baganbalosene

Nebila

Nin seben in kono a te ka jini ka kuma kungoforoko kan a nesiraw bee la, nk'a be jini doron de ka jekabaara kalanbagaw hakili lataa baganbaloko geleya kan an ka mara kono, ani ka kuma o balo o seneni nafawkan, MAKOCImogo faamuya-lenw ye jatemine ke min kan.

II - An ka mara konokow n'a baganbaloko geleyaw MAKOCImara kono. K'a bo a kelegananfan na, o ye sahili ni kungomayoro ye. A san ji nata hake b'a ta milimetere 500 fo 950 la san kono. Jirimayorow don. A jiri fanba ye jiri bulumaw de ye.

Jiriw be waati min ke furakenye la, o kuntaala ka dogon kosebe, kalo 5 fo kalo 7. O b'a jira ko san kono, waati jan be ke baganbaloko geleya la. Sene be ke cikelaw ni baganmara-lawfe. Oye sababuye min be bagan dumuniyoro ko dogoya, barisa forokenew be caman ta dugukolo la. Senefenw kanwaati temennen ko, baganwb'uyeresorojiricaman cema minnu ro fitiinin de b'u labalo. O waati la, senefen kannenw furabulu de be ke bagandumuni bereman ye. N'olu dumuna ka ban, walima ni u jenina kungotasumaw fe, baganw be don dumuniko geleya waati kono. Ob'ata kalo 2 fo kalo 5 la. Owaati b'a soro jirin buluma d'ow be ka wuli. Olu de be ke baganw ka balo ye. O b'a jira an na ko jiri bulumaw ni jiri misen bulumaw be nogon dafa baganw ka dumuniko la. Kolosili min be yan, o de ye k'o baloko geleya waati la, baganw be geleyaba soro u ka dumuni hake koro soroli la. Nin iateminew b'a jira an na ko bangabalo sene ani jirinibulumasene joyoroka bonkosebe ar ka mara kono ka d'a kan sene ni

Kungojiriw nafa ka bon baganw baloli la...

baganmara be nogon dafa an fe yan.

III - Senefen bulumaw seneni

Kun caman be se ka soro senefen bulumaw seneni na k'a d'u senebaaw ka niniko kan. An ka mara kono yan, kun jonjon folo min ka kan ka soro senefen bulumaw seneni na o ye baganw ka baloko geleya nogoyali ye, hal'a banni yere, k'o da danfu-

rance kan min be baganw ka balo lakika hake n'o balo sorota ce bagandumunimayorow la.

In'a fo senefen tow bee, senefen bulumaw seneni sabatili dulonnen don ko danmado ninnu de la :

- senekoyoro cogoyaw (san jiko, dugukolo suguya)
- senekefere matafalenw.

... ani ladala senefenw bonan, nka olu be ka dogoya ...

MA.KO.CI Kunnafo

A - Senefen buluma danmado MAKO-CI mara kono : bulumaw ni kumaw b'olu la minnu ye san senefen ye walima waatinin ta, i n'a fo : wagoje : o ye waatinin senefen ye tubabungolo : o ye waatinin senefen ye misifo : o ye san senefen ye so buluma : o ye san senefen ye. Senefen kofolen naani folo de be cike ka caya MAKOCI mara kono.

B - Siraba bulumaw : O ye jiribaw ni jiri misenninw de ye minnu bulu walima u den be dun baganw fe. In'a fo a fo'ra san fe cogo min na, jiri olu joyoro ka bon kosebe baganw ka

dumuniko la, kerenerennya la tlema fe, o min ye baloko geleya waati ye. U hake ka dögön kungo kono, awa bagangennaw fana b'u kalaw tige waati caman. O jiriw senefen walima u turuli baganw labaloli kanma, o kebaga manca. Odun ye demen fenba ye bagantigiw bolo, hali seneke law yere bolo barisa, a kac'a la, jiriw don minnu kanunen don kungojiriko la.

Misaliw :

Balanjan, ngunan, ntomi, jala, tubabunere, tubabuso.

Kunceli :

Nin seben in kono ni dafali ka jan. Nefoli keli senefenw cogoya kanan'u

seneogo (an ye misali ta minnu kan o be se ka sebenni in dafa. O kunnafo ni o be se ka ke jekabaara kono wera ye, boko nataw la. O be se, an hakili b'a la ko kunnafo-minnu dilen ye nin ye, olu b'an ka seben kalabagaw demen ka si don bagandumuni ko geleya la ani ka fura soro a la).

Sebenbaga : Mamadu Danbele
Bla dugukolo laben bolofara,
MAKO-CI mara kono

Bayelemabaa :
Tumani Yalam Sidibe

Npesoba cikekafo kunnafo

Npesoba cikekafo dayelenna 1972-73 san na. Npesoba kubeda duguw be se b'a kafo kono, ani Konsegela kubeda dugu kelen, n'o ye Nogola ye.

Npesoba cikekafo signjogon duguw ye ninnu ye : A köröyanfan fe : Bla ni Yangaso cikekafo be yen : a bayanfan fe an'a tilebin fe : Bla cikekafo be yen ; a kejnegayanfan fe : Kucala cikekafo be yen.

Npesoba cikekafo sanji hake binta san kono, o b'a t'a milimetere 600 fo

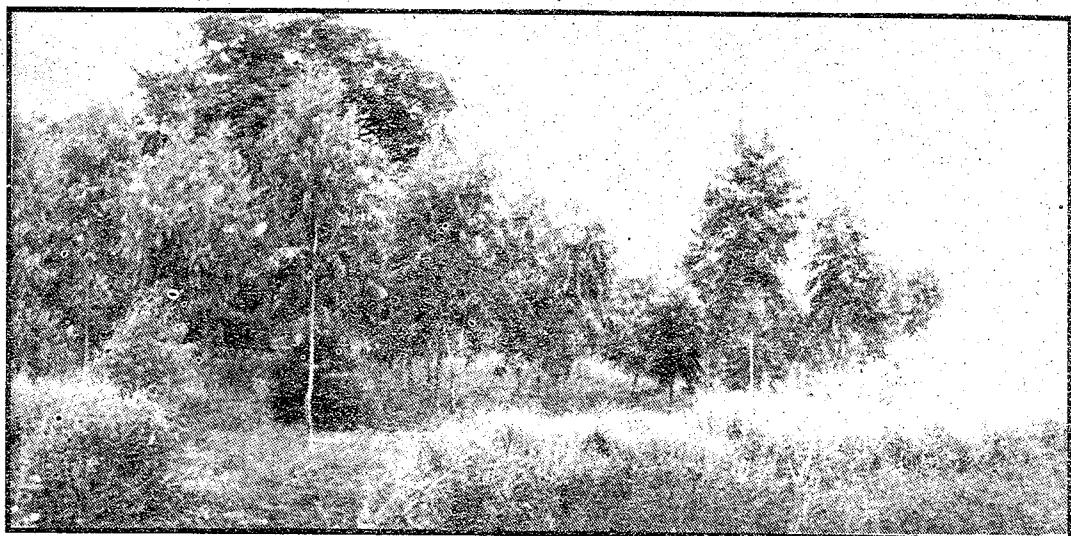
milimetere 1200 la. Tintinmayorow ni kulumayorow b'a dugukolo la. Kuluw sorojoro ye Ntosoni Zayeri de ye, kerenerennya la Ntosoni ni Banbugu duguw la. Lekononaw b'a yoro dow la malosene be ke yoro minnu na (saminjemalo). O lew be soro Npesoba cikelaminikafo duguw la (Npesoba, Fanfana, Debelia, Nankorola ani Ntarila duguw) ; Mijena cikekalaminikafo dugu (Mijena dugu) la. Adow be Ntosoni Zayeri (Ntosoni dugu) ni Zangoni zayeri (Zangoni, Siginona, Wajala, Koron Ntosoni, Zanblala) la.

Npesoba cikekafo kungojiriw su-

guya ka ca : Nere, Si, banan, Jala n'u nogonnaw. A kungo lakananen kelenpe dalen be Pala ni Ntarla, Danzana ani Kolonso duguw ni ninibaarada, ani jirinako ni nogon ce.

Baganw ka dumuni keyoro hakika be Mijena cikelaminikafo de kono, kafo tilebiyanfa fe. Cikedugukolow man jan duguw ni bugudaw la. Fen min ye jibolida jabaliw ye, olu te yen. Nka kelen be yen ji be meen min kono kosebe. O be Karanguwana ni Zangoni ani Ntosoni ni Ntarila ce. Jibolisa wera be yen i n'a fo gantiyeso ni Danpela ani Fonfana taw. Kosaba be Mijena, n'olu ye : Koniba, Konibani ani Konijalan ye.

Ji lasagonda dilanfen caman be Npesoba cikekafo kono :

MA.KO.CI Kunnafonni

- 1 - Ntosoni balan, o be Ntosoni zayeri kono ;
 - 2 - Zanblala balan, o be Zangoni zayeri kono
 - 3 - Yafola balan, o be Pegina zayeri kono
 - 4 - Kolomoso balan, o be Npesoba cikelaminikafo la ;
 - 5 - Fonfona balan, o be Npesoba cikelaminikafo la.
- Npesoba cikekafo dugukolo fan bee ye cikedugukolowy. Bogopasan

- Koori : O san duuru kosa in sorow file.

ni cencen ni bele misenmayorow don. Siyaba fila de be Npesoba cikekafo kono :

- Miyankaw : olu be soro Npesoba cikelaminikafo kono anि Zangoni, Ntosoni ni Dencola zayeriw kono.

Jonkaw : olu be soro Miyena cikelamini kafo kono anि Pegena ni Dencola ni karanguwana anि Ntosoni zayeri fan tow fe.

Siya tow ye : fulaw, marakaw, bamananw ni dower ye. Olu

jensennen be kafo fan bee fe, aw'u hake man ca fana. Jama fanba be silamediine ni ladaladiinew de la. Nka tubabumoriidiine mogo danmadow fana be soro cikekafo fan do la. Ladaladugutigiy joyor ka bon kosebe barisa olu de ye ladalafew lakana-bagaw ye.

Cikekafo nafasorosiraw ye :

- Sene : o de y'a barikama ye.
Senefew ye :

San	Kenchake senen	Dannen dannike-masin na	Nogofin donken hake	Ure donken hake	Kenchake furakelen	Tolinogo donken hake	Hake sorolen	Nafa sorolen
1986-87	8395	6617	7656	6643	3715	2192	11625	1385
1987-88	8090	5404	5907	6177	5644	3106	10643	1319
1988-89	10130	6910	7731	7562	8372	3781	13504	1333
1989-90	8728	5556	7473	7473	7548	2816	9368	1073
1990-91	9433	6913	8578	8578	9297	5005	14084	1493

- Kaba : O san duuru kosa in sorow file :

San	Kenchake lamagal en	Kenchake dannen burukulen na	Kenchake dannen masin na	Kenchake serilen nogofin na	Kenchake serilen Ure la	Kene furakelen hake	Kene lamagal en dabajana la	Sanni-feerelen
1986-87	4257	4227	2891	1887	1887	2340	3695	32
1987-88	3628	3628	1991	266	266	2056	3292	-
1988-89	4335	4535	2735	728	728	2582	3336	-
1989-90	4291	4291	2704	2017	2017	1010	2616	-
1990-91	4415	4415	3071	2946	2901	2549	3532	-

Nin senefenba saba ninnu ko te, senefen were be cikekafo kono joyor o be minnu fana na. Olu la, anda be se kase : tiga, saminefemalo, Jokisema, Jobulum, bene soja, nje filen, nzere ani foronto ma. Nka koori de ye cikekafo in nafolosoroseneen hakika ye.

Koorsene de ye Npesoba cikekafo ke cikekafo nana ye MAKO.CI bee kono, dugumogow labenni siratege ni cikelaw kalanni siratege la senekscogow la. Cikekafo in duguw bee ye dugutonwy (72). Ob'ajirak'a duguw kolosilendona 100% na (dugu kuuru bee).

Dugu hake ye 54 ye

Buguda hake ye 43 ye

Mogow hake ye 55829 ye, minnu tilannen don dabada 4862 ce. Dabada 4818 b'o hake la min sinsinnen don koorsene kan.

Cikelaw labenni siratege la, cikelaminikafo 2 be Npesoba ani

MA.KO.CI Kunnafonni

Zayeri (laminikalankafo) 5 ni lakolidensigiyor 75. Olu be duguton 72 ninnu kolosi. Dugutonw sigili waati

seegin (8) na, baarakeminen girinw be duuru (5) bolo (Nankorola, Gantiyeso ; Zangoni ; Zankiyerila ani

Kinceri, kelen be Ntosoni.

- Biriki jeniyor saba jora : Kinceri, Dencola ani Gantiyeso.

Nin baarasenw bee sigira sen kan

Keninge : O fana san duuru kosa in sorow file

San	Cikela hake dønnen	Kene dannen hake	Kene dalen burukulen na	Kene dalen ni masin ye	Kene serilen nogøfin na	Kene senenen dabanjana na	Kene kurucilen dabanjana na	Sannife-relen
1986-87	4493	16291	11195	8703	764	16163	12299	-
1987-88	4511	16348	11160	8744	266	16282	11186	-
1988-89	4506	18635	9808	10557	625	16849	10849	-
1989-90	4834	18065	7595	10658	198	16054	6561	-
1990-91	4862	18634	7871	10049	746	17626	11852	-

banna. Zayeri sigiw be senna wala-saka se ka baaraw latemennogønma kecogo ne MAKOCI cikelakolidenw ni cikelaw yere ce.

Sene bolein ko yen, Npesoba cikekafo kono baarada filanan ye baganmara ye.

Bi-biinna, Npesoba cikekafo kono baganw haké ye ninnu de ye : Misi hake 42241

Saga hake 11495

Ba hake 13445

So hake 38

Fali hake 3667

Le hake 770

Kaman mafénw hakes jateminenen : 94741

Dabada 4862 la, bagan wooro (o ya dogoyalen ye) be 2094 bolo. Werenjana be dabada mil bolo, o ye 347 ye. Misidogotoro naani be baara ke cikekafo in kono baganmara sabatili kanma. U sigiyorow ye : Fonfana, Karanguwana, Pegena (olu baara ke donw ye ntenerw ye) ani Npesoba (o baara be ke kari donw fe).

Cikekafo in kono, jiridenbo be ka sabati awa bololabaara fana barika ka bon kosebe. Numu caman be Npesoba cikemara kono. O numuw na, seegin kalanna MAKOCI feaw' be a ka kolosili kono fana. O numu

Fogoba numuw)

Jiribaarala 4 lafamuyalen ani sojola 11 be cikekafo in kono, minnu bee be MAKOCI ka kolosili kono.

Cikelaw ka dijenatige sabatili kanma, MAKOCI ye baarasira caman were sigi sen kan cikekafo kono, n'olu ye :

- Masin moterima labaarali : bi-bi in na, o tigilamogo 12 be cikekafo kono.

- Suman bayelemayorow : bi-bi in na o fila de be cikekafo kono : kelen be

MAKOCI fe walasa ka dugutonw ka sorosiraw sankorota ani ka cikelaw togolakow latemenni teliya u bolo. Osirategé kelen na, MAKOCI ye gosilimasisin «Banba» sigi duguton ninnu bee kono, a ker'a n'osusulanma ye wo, walim'a gansannama. Npesoba cikekafo kono, gosilimasisin «Banba» 11 be yen dugutonw kono ; funtenidinge 11 dilanna dugutonw kono walasa ka yeelen di musojigisow ni baliukalansow kono.

Hadamaden ka keneya sirategé la, furakelikela teli caman lafaamuya-ra dugutonw kono (mogo 52 a kuuru). Furamarakesu 20 tilannen be duguton døw ce.

Kafe jigine 4 (naani) be cikekafo kono. Olu tilannen be zayeri naani ce : karanguwana, Ntosoni, Dencola ani Pegena).

Baarasira caman were sigira sen kan cikekafo kono walasa ka cikelaw ka sorolakana. Ofenw na, anda be se ka se : jigine nana 93 jolen ma.

Mamadu Bala Kuwate
Cikelakoliden Npesoba
Bayelemabaa, Tumani Yalam
Sidibe

Ofisi Kunnafonni

Bamanan wari da focogo kɔrow ni sisan ta.

N taara se bamanan cekɔrɔba dɔ ma a sigiyɔrɔ la, k'a nininka bamanankan jate kɔrɔ dɔw la, a ye jaabi minnu di o filɔ. A ko : Jate kɔrɔ, k'a minɛ kelen na fɔ mugan ni kɔnɔntɔn (29) o ye jate kelen ye. Fɔlɔ dɛbɛ ni tan, o ye sisan bi duuru (50) ye. Dɛbedilanya, o ye sisan d 35 ye.

Dɔrɔmɛ dɛbɛ, o ye 40 ye sisan.

Fɔlɔ manikɛmedilanya, o ye

dɔrɔmɛ 55 ye. Dɔrɔmɛ manikɛmɛ, o ye sisan bi woɔrɔ (60) ye. Manikɛmɛ ni tan, o ye sisan 70 ye. Bamana kɛmɛ, o ye sisan d 80 ye.

Bamana kɛmɛ ni tan, o ye 90 ye. Bamana kɛmɛ ni mugan, o ye sisan dɔrɔmɛ 100 ye.

Bamana kɛmɛ fila muganya, o ye 180 ye.

Bamana kɛmɛ fila, o ye dɔrɔmɛ 160 ye.

Bamana kɛmɛ fila ni dɛbɛ, o ye dɔrɔmɛ 200 ye.

Bamana ba kelen, o ye dɔrɔmɛ 800 ye.

Bamana ba fila, o ye dɔrɔmɛ ba kelen ni kɛmɛ woɔrɔ (1600) ye. Cekɔrɔba ye jaabi minnu di nma, o ye ninnu ye. N ka foli b'aw ye.

Mamadu Jara animatɛrɛ ka bɔ Kokodi Molodo zoni Ùnɔnɔn.

Laadiliikan

Nin ye laadiliikan ye ka lase senekelaw bɛe ma. Wulikajɔ tuma sera, cesiri tuma sera, bawo mɔgɔ si te fen sɔrɔ n'i ma sègen.

Sunɔgɔ tuma temenna, bawo gelya min be jamana kɔnɔ, o ma dogon mɔgɔ si la.

Bɛe y'a ye, gatigi wo, cew ni musow, an ka fara nɔgɔn kan, ka denmisɛnw labɔ ka taa seneke la, sene de bɛe jamana bɔ nɔgɔla. Senekekuntigw : malo senena, nɔ senena, kɔɔrisenena, kaba ni tiga senenaw, cesiri sera an bɛe ma. An ka fara nɔgɔn kan ka fasobɔ nɔgɔ la, an ka na ke jugu sago ye.

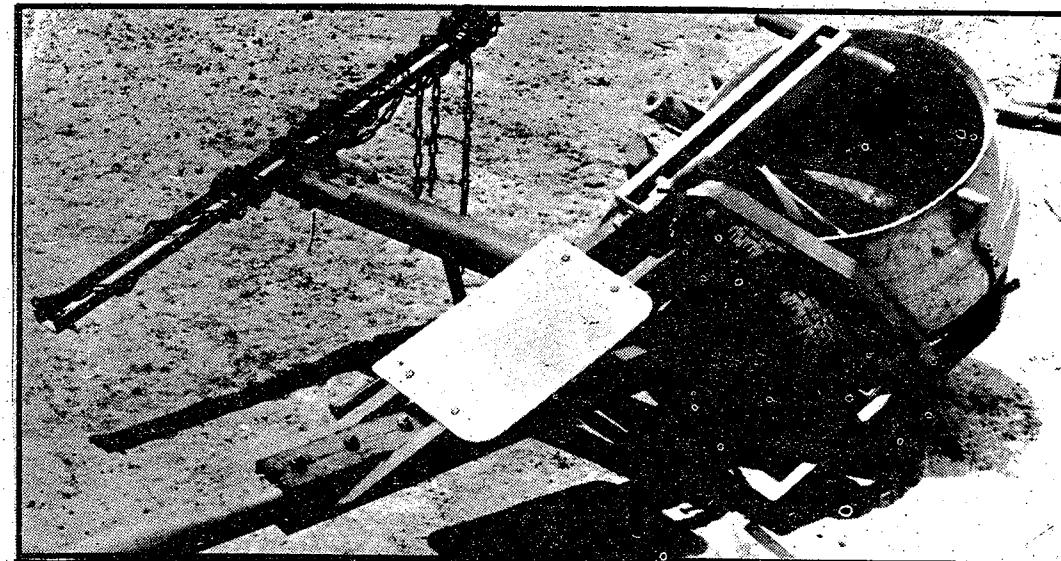
Ala ka ji numan lana an ka jamana kɔnɔ, ka sɔrɔ yiriwa, ka ben sabati mɔgɔw ce.

N ka foli bɛ Kibaru ni Jekabaara Ùmɔgɔw ye.

Mamadu Jara animatɛrɛ don ka bɔ Kokodi Molodo Sekiteri, Ùnɔnɔn mara la.

Baara de bɛ mɔgɔ fandenke nebɔ i la

Seneke minen nafa ka bon haali, nka fu ka labaara de, nonte ...

Dafeduguw kōnko

Naneti Hazedornu ka taama Kula

Kabini 1991 san kalo sabanan daminewaati la, Olandi kunnafoni ninina kalanden musoman do, n'o ye Naneti Hazedornu ye, o basigilen don Kulukōrō, a kōrōkē n'a furumuso bara. A nimogomuso o be baara ke «SNV» ciyakeda la. O baara o de hukumu kōnko, Naneti nimogomuso be ka nosimasinwsigiduguwolowula kōnko. O masin fōlō sigira Kula dugu kōnko. Masin o labaarabagaw kalanni kanna, Naneti nimogomuso taara Kula. Naneti taara a fe. Naneti ye kunnafoni min soro Jekabaara kalanbagaw ye o kalan o kun kan, o de file nin ye.

«An fōra seliba de kō Kula. Nosimasin sigili dugu kōnko, o ye nisondiyakoba ye, mogow b'u laben ka min makonj.

Musotannikelenani ce naani bora dugu sugandilen wolowula kōnko, kana masin labaaracogo kalan na Kula. Obaaraw de sen fe, n sigilen ye kolosili ke wale do la min ye Afriki ladalako ye. «Musow n'u ka baramaw be nogon na, bilakoronin fila be ba do kō k'o gen ; npogotiginin fila be nosusu la». O ye baara gelen ye min kewaati ka jan aw'a be mogo segen fana.

O de kanma n'y'a jatemine ko min ka nogon muso ninnu ma, o de ye no ni Jossusuli n'a mugu boli ye masin na. N'o kera u be se k'i jesin u ka baara keta tow ma. Kalan sen fe n'y'a dōn ko nosimasin sigili t'a bannen ye. Mogow fana ka kan ka kalan u labaarali la duguw kōnko. O de kanma masinbaaraala mogo fila be lakalan dugu sugandilen kelen-kelen bee kōnko. Walasa ka masin ninnu ka nafa don-sira jeya, musow ye mogo saba sugandi duguw kōnko, k'olu bila masinko jekun na : warimarala kele ; sebenjenabola kele ani peresidenti kelen. O mogo saba de ye jatemine jekulu mogow ye.

O bee ko fe fana, cogoya bee ka kan ka ke wala masin ninnu ka nafa ladon barisa dugu ka masinnabaaraala mogo fila ka kan k'u dahirime soro baara in na, wari fana ka kan ka soro san duuru kōnko min b'a to masin kura were be san dugu fe k'a fara kōrōlen kan. A be na ye waati nataw la ni

masin ninnu be na nafa ladon. Dugubaw de koni sugandira u sifileli kanna, barisa muso te soro dugu fitinin kōncominnu ka nosita danma be se ka masin nafa don. Fen min be nosimasin ninnu ni kenyereyew ka masin bo nogon na, o ye de ko dugu-masin ninnu ka baara tōnō be tilan a tōnmogow ce. Musow de y'ubolo fara nogonkan walasa ka masin-bila-sojo ani ka masin labaaratulu san ani gazuwal. O de kanma masin ninnu tōnō be tilan musow ka tōnmogow ce. Kenyereye masintigiw dun kelen de b'u ka tōnō ta k'a k'u kun.

Wari labaarali ye a danma baara ye. Walasa u ka se ka baara in ke, a wajibiyalen don musow ka se kalanje ni sebenni ani jate la. U be wari jate. O wari fanba-ka kan ka na bila banki la. Walasa ka se ka wari labaaracogo dōn, o kalansen dōtun be sen kan. Kulukōrō. Muso caman taamara u sen na walasa ka se ka kalan in ke. O b'a jira ko baara in ka d'u ye kosebe. Nka o n'a ta bee, muso caman be masin labaaratlon ninnu na minnu ma kalan. Je-ka-baaraw ka kan k'olu kun don kalanko da fe. Ka musow ni ce naani t'u ka baara la, dugukōncomogow kabakoyalentun be ka masin laje. Musowy'a jatemine ko masin ninnu moteri lawulili ye baara gelen ye.

O n'a ta bee u y'u jija a fe walasa k'u yere dege a la. Muso masinbolila man ca kosebe Olandi. Nka mogo si te musow bali yen ka masinboli, wa-

lima mobilibili, walima jiribaara ke. O dunte Malita ye kosebe. Baara caman be yen, cew be don musow n'olu ce, barisa u b'a fo ko musow te se k'o baaraw ke. O man kan, Tile kelen baara kelen ko, muso fōlō sera ka masin moteri lawuli. O jekorō, u bee tun be ka nisondiya kulekanw ci. O baara fōlō o kera muso tow bee ka seli sababu ye masin moteri wulili la. Fōlō, filanan, sabanan, u to bee sera ka masin moteri lawuli.

Musow negannen tun b'u ka masinw kan tuma min na, n wulila ka n sennayaala dōonin dugu kōnko. Denmisennin fila tun be ka mangorow feere deben kan. Ce do tun sigilen b'a ka kalali kemasin ko fe (o ye musow de ka baara keta ye Olandi). Cekoroba dōw sigilen be jirisun dō da fe, u nemasilen, i b'a fo ko waati te dijne na. O nogon te ke Olandi. Yen telefon be bee ka so. Hali n'i jesogon be fo jamana kun dōde la, i n'a be se ka kuma nogon fe. Mali kono yan, a ten. O de kanma, kunnafoni sabatilicow la, Jekabaara joyoro ka bon cikelaw bolo.

A be se ka ke sisani yore were musow ka taa bō kula, k'u ka masin mafile walasa ka t'a nogon san u yere ye.

Masin be na bila dugu wolowula minnu kelen kelen kōnko olu ye : Dinan-Marka ; Janginabugu, Kula, Jola, Sikuna, Tonbugu, Koyo.

Naneti Hazedornu,
Bayelemabaa : Tumani Yalam
Sidibe.

Naneti nimogomuso ni dugumogow be ka masin laje

Maanajegen ani poyi kene

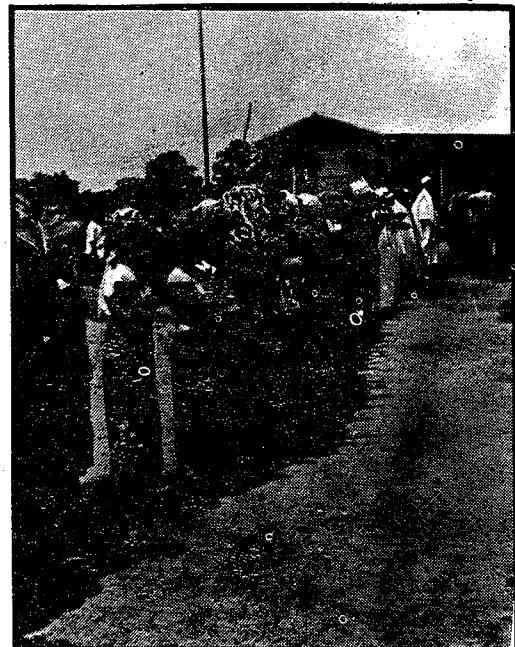
NGolo ni Yuba ka kalo baro

Poyi

Aa, poyi !
 A y'u ta ka n demen de
 A y'u ta, dunu ni bala
 Ani ntaman ni ngoni
 A y'u ta de ka n demen.
 A y'u godo n kun bara ro
 A y'u godo n kun
 N ka fasoden jumanw
 Jamu f'u ye, ka fasoden
 Juguw sig'u malokene kan !
 Aw m'a ye,
 Mogo caman de be k'a yere
 Ke fasoden juman ye bi
 K'a soro kunu, fosi tun t'olu
 nin nasaha ni fasoden juman
 lakikaw joli n'u sogo n'u seeeme te !
 Aw k'u laje banni
 Nonsin-fari-yelemako-kemew
 U b'an cero de :
 Dugubaw kono
 Togodaw la
 Forow kono.
 U nen ka di, u da ka bon
 Nk'u dusukun ma ni
 Barisa u be waati koro nimisa la !
 O de kanma a kafisa
 jemufangatonw k'u cesirilen to halibi
 Barisa kele ma se so folo pewu !

Tumani Yalam Sidibe

Tulon te sèbe sa

nogondan

(Tige foko)

Nin kera senekela denmisen dow n'u moke ye. Don do su fe, denmisen ninnu bolen u ka foro la sa, u moke y'i kant'u segenniba ma ko : Denmisew, ny'a don a ye seneba ke bi ! N'a tilala dumuni na, a te na sa n ka nsirin dumannin do d'a ye. U bee y'u kanto nogon fe ko : O bee fisaya an ka segenw ma bi !

U bee tilalen dumuni na, u nana ke k'u moke lamini. U bee la dogonin y'i kanto a ma ko : i t'adamine sa. A y'i kanto, a kelen ko ka siramugu do k'a nen koro :

«Nin ye senekedugu do ka nogondan maana ye. O dugu in togo tun ye ko Fasoba. Don do la, Fasoba dugutigi ye nogondan do laben Fasoba n'a lamini duguw ni nogon ce. Nogondan in be ke samine damine na senekela saritigw ni nogon ce. Nogondan in na, senekela bee be se ka na n'a ka misiw n'a ka sari y'a fe. Ni mogo min sera ka tugun tilennen naani ke, jala be di o tigi ma, ka tila ka ntura filia ni sari d'o ma, ani wari fana. O folen, nogondankelaw bee y'i laben ka nogondan don makono. U y'u ka

sariw labo magasaw konoka tulu mun u la.

Nogondan don selen, senekelaw bee solila ka taa nogondan keneba kan. O yoro in na mankan fosi tun te men sari korontokan ni misiw kasikan ko senekelaw no fe, dununfolaw ni dönlidalaw be ka ko bee lamaga. Dununfolaw be dunun godon yan fe, dönlidalaw be kule yen fe.

Jama selen nogondankene kan, dugutigi y'u wajibya ka sariw jo k'u tilen nogon maa. Saridabaw tilennen nogon ma tuma min na, a fora k'u ka taga a fe.

Ubilala nogon na doren, mogoduuru

ke belebelebaw ye. Fo k'u fariw manamana u kan. NGolo y'a ka misi ninnu kolo fo k'u ke i ko mogo. A b'i n'a fo misi ninnu tun be NGolo ka kumaw men, k'a faamuya. Walasa ka se ka nogondan to geleya, u ye ce fila ninnu ka misi numinenaw sen bo a la. U bilalen nogon na, mogow tun te fosi men sariw dugu fara kan ko. Bee b'a fe ka ke folo ye ka jala in ta. Ce fila ninnu tun be ka jago sugu bee ke u ka sariw la. U ye misiw bila u yere ma. NGolo yere jaman kojugu y'a ka sardaba ku bila ka boli ka t'i jo a ka misiw ne.

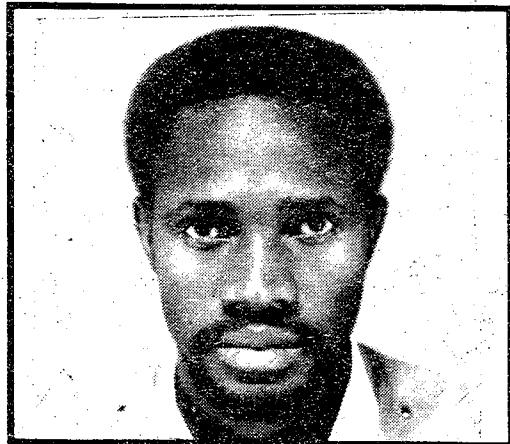
Filelikelaw dabali bannen o ko la, u

tilala nogon fe waati danma-danma kono, nin jamaba in ce la. U tilala tugun ka mogoduuru ninnu bila nogon na. O mogo duuru ninnu fana na, mogo fila tilala nogon fe. Walasa ka se ka mogo kelen sorc k'o ke bee danbagya ye, u ye mogo fila ninnu fana bila nogon na. Occ fila ninnu na, kelentun togo ye ko NGolo, ka bo Ngolola. To kelen do tun ye Nji ye ka bo Fasoba. San saba kono, Nji de ye nogondan in jala sorc ka tugu nogon na. Mogosi ma se ka jala in ta a ne kan.

NGolo tun be a sine folo de la nogondan in na. Walasa ka se ka jala mine Nji la, NGolo y'a ka misiw labalo ka ne, k'u lakolo. Ay'u ladumuni fo k'u

bee kule la ni NGolo togo ye : NGolo be na Nji dan ! NGolo be na Nji dan !
(A to be boko 69n kono)

Saka Dunbiya
JAMANA baarada mogo do